

Arbetsplan

LEMLANDS KOMMUN, DAGHEMMET GULLVIVAN

Dnr: ÅLR 2022/2951

Datum: 12.4.2022

Utbildnings- och kulturavdelningen

Innehåll

Förord.....	2
Inledning.....	2
1 Barnomsorgens uppdrag och värdegrund.....	2
1.1 Målsättningar för verksamhetsåret	3
2 Enhetens kontaktuppgifter och uppgifter om tjänster	4
2.1 Barnantal och avdelningar	4
2.2 Ledning och personal.....	4
2.3 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider.....	4
2.4 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider	5
3 Jämlikhet och jämställdhet.....	6
5 Arbetet med barns delaktighet och inflytande	7
6 Välbefinnande.....	7
7 Leken.....	8
8 Arbetssätt och lärmiljöer	8
8.1 Mångsidiga arbetssätt.....	9
8.2 Lärmiljö	9
8.3 Språkutvecklande arbetssätt	10
8.4 Pedagogisk dokumentation och planering	11
8.5 Digitala arbetssätt och digital kompetens	12
9 Omsorg, kost och vila	12
9.1 Omsorg	13
9.2 Kost.....	13
9.3 Vila.....	14
10 Arbetet med förverkligande av lärområdena inom barnomsorgen	14
11 Förundervisningen.....	17
12 Stöd för utveckling och lärande.....	18
12.1 Allmänpedagogiskt stöd.....	19
12.2 Specialbarnomsorg	19
13 Samarbete med vårdnadshavare.....	20
14 Rutiner för övergångar inom barnomsorgen	21
15 Arbetet med utvärdering av verksamheten	22
16 Beskrivning av religiösa evenemang och verksamhet med inslag av religionsutövning	23

Förord

Anvisningen för uppgörandet av arbetsplan har valts att göras som en ifyllnadsbar mall. Meningen är att varje enhet fyller i mallens rutor i enlighet med hur verksamhetens ser ut på enheten. Det går även att ändra layout, ändra och radera i texterna utanför rutorna men man bör vara aktsam att inte någon väsentlig information faller bort om man omformar mallen.

Inledning

I enlighet 2 § del II i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola varje gruppfamiljedaghem, daghem och fritidshem upp en arbetsplan som beskriver hur verksamheten ska genomföras. I arbetsplanen ska beskrivas hur verksamheten genomför barnomsorgens målsättning och enhetens ska precisera och tydliggöra de metoder enheten använder för att uppfylla målsättningar och riktlinjer som slagits fast i lagen och läroplanen. Daghemsföreståndaren ansvarar över att arbetsplanen sammanställs i samråd med personalen. Vårdnadshavarna ska informeras om innehållet i arbetsplanen. Arbetsplanen ska godkännas av kommunen.

Arbetsplanen ska fungera som ett komplement till läroplanen för att tydliggöra och konkretisera hur enheten arbetar och vilka rutiner som finns gällande de övergripande områdena. Arbetsplanen är ett sätt för enheten att förtydliga det arbetet som görs utåt gentemot dem som kanske inte tar/tagit del av läroplanen för barnomsorgen. Med tanke på detta är mallen för arbetsplan utarbetad med utdrag ur läroplanen vid varje kapitel.

1 Barnomsorgens uppdrag och värdegrund

Barnomsorgen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp. Barnets bästa ska komma i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras. Verksamheten ska vara inkluderande och ordnas i samarbete med vårdnadshavarna. Varje barn har rätt till lärande som kännetecknas av uppmuntrande respons och öppet bemötande. God omsorg är grunden för barnets välmående och lärande och är en viktig del i den dagliga verksamheten. Barnet ska bemötas utifrån sin egen identitet, sina egna förutsättningar, erfarenheter, upplevelser och tankar.

Det ligger i varje personals uppdrag att aktivt arbeta för att den gemensamma värdegrunden i verksamheten förverkligas. Alla som arbetar i verksamheten behöver reflektera över sin egen del som påverkare och ta till sig den värdegrund som formuleras i läroplanen för barnomsorgen på Åland.

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor, där vi som daghemspersonal tillsammans med vårdnadshavare besörjer att dessa behov tillgodoses utifrån barnets individuella förutsättningar. Där vi som vuxna bemöter varandra och barnen med ödmjukhet och respekt inför våra olikheter och lyfter barnens positiva förmågor.

Inom vår verksamhet skall barnen vistas i en trygg och stimulerande miljö, där lek och glädje står i fokus. Där barnen känner sig inkluderade genom att vi pratar om människans likheter och olikheter på ett positivt sätt.

Inom vår verksamhet skall tydligt utrymme finnas för barnen att vara med och forma verksamhetens innehåll utifrån gruppens intressen och nyfikenhet. Dock inom de ramar som följs av en struktur som baserar sig på läroplanen och där fokus ligger på ett långsiktigt lärande som inkluderar ett hållbart och hälsosamt leverne som följer barnet genom hela livet.

1.1 Målsättningar för verksamhetsåret

Alla enheter ska inför varje nytt verksamhetsår planera vilka delområden i läroplanen man väljer att fokusera på under året. Vad man väljer att formulera som specifika målsättningar ska synas i enhetens hela verksamhet under läsåret. Enhetens specifika målsättningar kan handla om att fokusera på områden som konstaterats vara utmanande i enhetens interna utvärdering (t.ex. att utveckla det språkutvecklande arbetssättet för att främja barnens språkutveckling) eller teman som formulerats av landskapsregeringen som ska genomsyra (Åland 100, fokusområden inom implementeringen av läroplanen) verksamheten.

Kommunens gemensamma målsättning är att påbörja arbetet med att implementera den nya läroplanen. Där verksamhetens specifika mål är:

- Att personalen skall komma igång med dokumentation i lärloggen.
- Använda tecken som stöd som en del i den dagliga verksamheten
- Att få igång ett solidariskt arbetssätt mellan avdelningarna där barnets bästa står i fokus.
- Att inkludera barnen i frågor rörande hållbarhet/klimat och kost/nutrition. Ex. lära sig mer om sophantering på ett praktiskt sätt samt prata mer om och inkludera barnen i frågor rörande kost och nutrition ex. rösta fram mellanmål.
- Inkludera barnen mer i frågor rörande verksamhetens regler och utformande.

2 Enhetens kontaktuppgifter och uppgifter om tjänster

2.1 Barnantal och avdelningar

Humlan, 21 platser, nuvarande antal barn: 17, tel nr. 018 349 452

Sländan: 21 platser, nuvarande antal barn: 18, tel nr. 018 349 451

2.2 Ledning och personal

Daghemsföreståndare, tel.nr.: 018 349 455

Barnomsorgsledare, tel.nr.: 018-349 445

Speciallärare i barnomsorg, tel.nr.: 0457 342 5053

Utbildningschef SÅUD, tel.nr.: 018-328717

2.3 Verksamhetsårets kalendarium och hålltider

Verksamheten pågår hela året, 1.8-31.7 och utgår från barnens intressen och behov.

Planeringsdagar för personalen hålls två gånger per termin.

Vårdnadshavarmöte och vårdnadshavarsamtal för det enskilda barnet minst en gång per år.

Augusti-september-Oktober

Inskolning i augusti

Kick-off med barn och vårdnadshavare

Förskoleverksamheten börjar i september

November-December

Ljusfest anordnas

Vinterfest på avdelningarna

Januari-februari

Vänddag

Mars-april

Blåljus tema

Färgfest på avdelningarna

Maj-juni

Vårfest

Juli

Sommardagisverksamhet (kan vara på ett annat daghem)

Dagliga hålltider

Frukost serveras: 07.00-08.00

Utevistelse: 08.15-10.30 (beroende på väder)

Planerad gemensam verksamhet: 10.45-11.15

Lunch: 11.15

Förskoleverksamhet: 12.00-12.30, Lek på eget initiativ: 12.30-13.45

Femårsverksamhet: 12.00-12.30, Lek på eget initiativ: 12.30-13.45

Vila: 12.00-13.30

Vaken vila: 12.00-12.30, Lek på eget initiativ: 12.30-13.45

Planerad gemensam verksamhet: 13.45-14.00

Mellanmål: 14.00

Utevistelse: 14.30-16.15 (beroende på årstid och väder)

Fruktstund: ca 16.15

Lek på eget initiativ: 16.15-17.00 (17.30)

3 Jämlikhet och jämställdhet

Inom barnomsorgen ska personalen aktivt arbeta för att möjliggöra delaktighet för alla på lika villkor och alla barn ska ha en möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnomsorgen ska främja förståelse för andra människor och stödja utvecklingen av empatisk förmåga. Barnet ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som värderar mångfald och förhålla sig professionellt, öppet och respektfullt också till mångfalden av familjer och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran. Detta ger också goda förutsättningar för ett bra samarbete kring barnets vårdnadshavare.

Inom vår verksamhet arbetar vi utifrån att:

- Personalen i verksamheten är förebilder, som granskar sig själv, utvärderar och uppmärksammar varandra på hur en använder språk, gester och bemötande. Och att vi behandlar barnen likvärdigt i den dagliga verksamheten oavsett kön, ursprung, kulturell bakgrund.
- Inkluderar alla genom att använda oss av flervägskommunikation så som tecken som stöd.
- I den dagliga verksamheten fortlöpande ha samtal som rör ämnen så som att inkludera och acceptera andra och skapa kunskap och förståelse för att andra som individer och lyfter det positiva med våra olikheter.
- Väljer litteratur till verksamheten där mångfald premieras.

4 Hållbar utveckling

Barnomsorgen ska bidra till att bygga upp barnets positiva framtidstro och fästa uppmärksamhet vid vikten av en hållbar livsstil. Hållbarhet ska utifrån barnets utvecklingsnivå genomsyra hela

Inom vår verksamhet:

- Pratar vi om var mat kommer ifrån och hur och varför vi skall minska matsvinn.
- Pratar vi om var leksaker/kläder/papper kommer ifrån och varför en bör vara aktsam om inte slösa på de resurser vi har.
- Är barnen delaktiga i sopsortering och lär sig om sopornas kretslopp.
- Är barnen delaktiga i diskussioner och beslut rörande en hälsosam kost.
- Går vi på kontinuerliga skogsbesök där barnen värna om skog och närmiljö upptäcker barnen mångfalden och rikedomen i vår natur, de får ta ansvar och känna att de har möjlighet att påverka.
- Görs biblioteksbesök kontinuerligt under verksamhetsåret och uppmärksammar barnen på vinsten med återbruk och kollektivistisk konsumtion.

barnomsorgens verksamhet. Barnet ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika val som människor gör bidrar till eller hindrar en hållbar utveckling så att personalen vägleder barnet att tillägna sig hälsosamma och hållbara levnadsvanor.

5 Arbetet med barns delaktighet och inflytande

Varje barn har rätt till delaktighet och inflytande och barnet i barnomsorgen ska ges möjlighet att påverka verksamhetsinnehållet utifrån sin mognadsgrad. Barnet ska få lära sig om sina rättigheter och ska ha en möjlighet att uttrycka sina åsikter i alla frågor som gäller dem. Barnets åsikter ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska gälla alla. Verksamheten inom barnomsorgen ska lägga grunden för förståelse av demokratibegreppet och förbereda barnet för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle.

Detta förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet.

Inom vår verksamhet:

- Är barnen delaktiga i utformningen av verksamhetens innehåll genom att personalen aktivt lyssnar på och fråga barnen om deras intressen och även observerar leken för att sedan utforma verksamhetens teman och innehåll utifrån dessa. Barnens intresse styr verksamhetens innehåll med läroplanen för barnomsorgen på Åland som ramverk.
- genomförs demokratiska omröstningar där barngruppen kommer fram till beslut väglett av personalen.
- Görs barnen delaktiga i utformande av regler och förhållningssätt inom den dagliga verksamheten som rör dem själva.

6 Välbefinnande

I all barnomsorg ska barnets behov av lek, trygga människorelationer samt positiva erfarenheter som stärker självkänslan tillgodose. Verksamheten i barnomsorgen ska fokusera på att stärka det positiva, ta tillvara barnets styrkor och skapa meningsfullhet genom glädje i lärandet. På detta sätt stöds och utvecklas den psykiska hälsan och välbefinnandet hos både barn och vuxna i verksamheten. Att i verksamheten skapa strukturer som uppmuntrar till mod, mångfald och nytänkande skapar barn och vuxna som är trygga i sig själva och mår bra.

Barnomsorgens ska fokusera på att mångsidigt stärka psykologiskt välbefinnande och resiliens hos både barn och personal. Att stärka resiliens sker bland annat genom ett systematiskt arbete med att stärka relationskompetens och de socioemotionella färdigheterna. Barnet ska ges möjligheter till att utveckla sin medkänsla med andra och sin självmedkänsla. Ledord inom verksamheten är vänlighet och omtanke mot sig själv och andra, att skapa positiva relationer och skapa engagemang. Ett lösningsfokuserat förhållningssätt där personalen fokuserar på tidigare framgångar och det som fungerar, barnets styrkor, lösningar i samarbete med barnet och vårdnadshavarna samt de dolda resurser barnet har ger förutsättningar till att skapa trygga vuxna och barn.

Inom vår verksamhet jobbar vi utifrån att:

- Att främja ett positivt och tillåtande klimat där både vuxna och barn strävar efter att accepterar varandra så som vi är. Men även där vi respekterar varandra, samarbetar och har en öppen kommunikation.
- Glädje, lekfullhet och positivitet står som grund för vår verksamhet, dock är alla känslor okej att känna och vi stärker barnen genom att stötta dem och hantera svårigheter för att hjälpa dem att utveckla en långsiktig resiliens. Och att anpassa och trappa upp utmaningar utifrån deras individuella förutsättningar för att stärka deras självkänsla och självförtroende.

7 Leken

Leken har ett egenvärde inom barnomsorgen och goda lekmöjligheter är en del av barnomsorgens målsättning. Lekens betydelse för barnets välbefinnande, utveckling och lärande ska beaktas i all planering av verksamheten. Leken har fysisk, psykologisk, pedagogisk och social betydelse för barnets utveckling. Personalens rutiner och uppsikt är avgörande för att skapa utomhusområden och lekmiljöer där barnet känner sig tryggt.

Inom vår verksamhet:

- Står leken som grund för den planerade verksamheten.
- Har barnen tillgång till lek på eget initiativ utomhus på förmiddagen från cirka klockan 08.00 till cirka klockan 10.30, sedan inomhus från cirka klockan 12.30 till cirka klockan 13.45. Sedan utomhus igen från cirka klockan 14.30 till klockan cirka klockan cirka 16.15 då vi går in för fruktstund och sedan fortsätter leken inomhus tills hemgång. Avvikelser sker vid planerade utflykter till ex. skog eller bibliotek.
- Stöttar personalen barnen i leken genom observation och närvaro på ett sätt som respekterar barnens egna initiativ och förmåga.
- Är personalen aktiv i att inspirera barn till en varierad lek som inkluderar övning i relationsbyggande och samarbete, fin- och grovmotoriska rörelser samt stimulera till fantasi och upptäckarglädje.

8 Arbetssätt och lärmiljöer

Läroplanen har utarbetats utifrån en pedagogisk grundsyn där barnet har en aktiv roll. I barnomsorgen ska finnas sådana lärmiljöer där barnet ges möjlighet att själva göra aktiva val och barnets egna idéer kan tas tillvara. Personalen ska använda sig av varierande metoder och arbetssätt för att stöda barnets personliga växande, utveckling och lärande. Verksamheten fokuserar på att stärka det positiva, ta tillvara barnens styrkor och skapa meningsfullhet genom

glädje i lärandet. Pedagogisk dokumentation och planering hör ihop med ett utforskande arbetssätt som bygger på ett gemensamt experimenterande och undersökande som inkluderar både barn och personal. Ett språkutvecklande arbetssätt gynnar alla barn och deras språkutveckling, trots att det är särskilt viktigt för ett barn med utmaningar inom språkområdet eller de barnen med annat modersmål än svenska.

8.1 Mångsidiga arbetssätt

Ett barn lär med alla sinnen och därför är det viktigt att lärandet i barnomsorgen sker genom att barnet ges möjlighet att bearbeta på flera olika sätt, att lärandet bygger på dialog och relationer, liksom att barnet är medskapare i de verksamheter och miljöer som de tillhör. Verksamheterna bör därför präglas av variation och bidra till barnets möjligheter att skapa kunskap på många, olika sätt. Några viktiga strategier för verksamhetens arbetssätt är, förutom variation, betydelsen av lärandesituationen, att utmana och stötta barnet i sitt lärande och att vidareutveckla sitt eget kunnande inom en mångfald av områden med syfte att stödja barnets idéer och utveckling. Pedagogiska arbetssätt såsom upplevelsepedagogik, autentiska lärmiljöer kombinerat med möjlighet till fysisk aktivitet och interaktion skapar positiva upplevelser av lärande och motiverar barnet.

Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer som beaktar barns behov av att röra på sig. Fysisk aktivitet inom barnomsorgen handlar oftast om fysiskt aktiva lekar. Fysisk aktivitet spelar en viktig roll i barnets utveckling och har kopplingar till barnets fysiska tillväxt, utveckling och lärande. Barnomsorgen spelar en viktig roll i främjandet av varje barns rätt till en hälsosam utveckling och det behöver därför finnas gott om tillfällen för fysisk aktivitet inom barnomsorgen.

Inom vår verksamhet arbetar vi utifrån:

- Barnens erfarenhet och förutsättningar utifrån ålder och individuell förmåga när vi utformar verksamhetens olika arbetssätt. Exempelvis lär barnen sig genom:
 - o lek på egen initiativ, där leken fritt får styra och personalen stöttar, vägleder och inspirerar vid behov.
 - o gemensam planerad verksamhet inkluderande sagostund där barnen aktivt deltar genom frågor och svar eller att gruppen samlas för att prata om ett tema etc.
 - o Varierat pyssel som innefattar arbete med varierade material och teman.
 - o Organiserad utelek med fokus på rörelse (ex. hinderbana eller grupplekar)

8.2 Lärmiljö

I begreppet lärmiljö innefattas lokaler, platser, gemenskaper och personer, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för barnomsorgen kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Barnets tankar, idéer, egna erfarenheter,

kunskaper, intresse, förslag och individuella behov ska beaktas, tas tillvara och synliggöras i lärmiljöerna. Barnet ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Lärmiljöerna ska erbjuda barnet olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fysiska aktiviteter, lekar och spel, men också till vila samt lugn och ro.

De vuxna i lärmiljön är viktiga för att ta tillvara möjligheter för lärande utifrån barnets intresse. Barnet får möjligheter att utforska, upptäcka och erfara världen omkring sig genom kompetent personal som kan urskilja, bekräfta och utmana barnets lärandeprocess. Personalens goda relation till barnet är också centralt för att skapa en bra lärmiljö.

Inom vår verksamhet arbetar vi med att

- Utforma lärmiljöer inne och ute som tar tillvara på barnens intressen där både lugn och mer fartfylld lek har sin plats. Miljön skall vara inbjudande och lättillgänglig.
- Planera för åtminstone två längre utflyter per år, där barnens intresse styr utflyktsmålet.
- Röra oss i skog och mark för att lära oss mer om djur och natur.
- Besöka bibliotek och sporthall i närområdet.

8.3 Språkutvecklande arbetssätt

Småbarnsåren är avgörande för språkutvecklingen och därför är ett språkutvecklande arbetssätt en av grundstenarna i barnomsorgens verksamhet. Genom att fokusera på barnets språkutveckling kan barnomsorgen bidra till att stärka deras självförtroende, trygghet, inkludering och flerspråkighet, såväl som litteracitet och kreativitet. Att stimulera barnets språkliga medvetenhet och språkutveckling är två viktiga delar i det språkutvecklande arbetssättet i barnomsorgen. Tidiga insatser på att utveckla barnets språkliga medvetenhet genom fonologiska övningar som genomförs på ett systematisk, strukturerat och kontinuerligt sätt ger en god grund för barnets fortsatta utveckling mot litteracitet.

Barnens process mot att bli läsande individer påbörjas i högläsningen. Barn kan redan från tidig ålder förstå att tecknen och bilderna på pappret berättar något som sedan kan läsas upp eller berättas om och om igen. I barnomsorgen ska barnet möta en stimulerande läsmiljö. För att skapa en sådan behövs

Inom vår verksamhet arbetar vi med att

- Personalen kontinuerligt ha högläsning för barnen och uppmuntra läsning med inbjudande miljöer och intressanta valmöjligheter samt inkludera barnen i berättelserna.
- Stötta och fånga upp språkrelaterade svårigheter och aktivt arbeta med dessa utifrån behov med hjälp av speciallärare.
- Använda tecken som stöd för att tidigt stötta barnens kommunikation och därmed öka deras delaktighet och kommunikativa möjligheter.

miljö, där barnet läses för och det finns tid för läsning, där barnet ser att vuxna läser och där de uppmuntras att interagera med text som finns i de miljöer där barnet vistas. För en god språkutveckling hos barnet behövs en gemensam förståelse med hemmet för hur man som förebild påverkar barns utveckling till läsare. Här är också vårdnadshavarna och andra vuxna runt barnet en viktig resurs som läsande förebilder eftersom barn som ser vuxna och äldre barn läsa eller använda texter på olika utvecklar en uppskattning för använda tryckt material och kan komma att använda tryckt material själv i större utsträckning.

8.4 Pedagogisk dokumentation och planering

Pedagogisk dokumentation är ett arbetssätt för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla barnomsorgens verksamhet. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov.

För att kunna följa varje barns utveckling och lärande behöver det finnas dokumentation för alla barn i daghemsverksamhet inom barnomsorgen och dokumentationen behöver analyseras utifrån vilka möjligheter det enskilda barnet får för att kunna utvecklas och lära. När dokumentationen sker kontinuerligt och systematiskt är det möjligt att följa och analysera hur verksamheten stimulerar och utmanar barnet i deras utveckling och lärande. Det är först när varje barns möjligheter till utveckling synliggörs som det går att utvärdera hur man i verksamheten arbetar mot målen i läroplanen. Barnet själv skall kunna gå tillbaka och se över sin lärandeprocess, hen behöver själva få se att hen lärt sig och utvecklats.

Inom vår verksamhet strävar vi efter att

- Personalen skall delta i fortbildning utifrån den nya läroplanen under året.
- Följa de anvisningar som Landskapsregeringen ger ut för användandet av dokumentation i det digitala verktyget "lärlögen".
- Utifrån den fortbildning och information som delges oss skapar vi sedan rutiner i enlighet med de direktiv som framgår i läroplanen för barnomsorgen på Åland.

8.5 Digitala arbetssätt och digital kompetens

Betydelsen av digitala färdigheter i samhället ökar och personalen inom barnomsorgen behöver förhålla sig till detta. En av barnomsorgens uppgifter är att främja jämlikheten i utbildningen och det är därför viktigt att varje barn får tillräckliga digitala färdigheter för framtiden. Digitala färdigheter är också i sig ett betydande verktyg för lärande. För att möjliggör kvalitativ inläring i digitala miljöer behövs utöver digitala verktyg och behövs också digitalpedagogiskt kunniga lärare i kombination med högklassiga digitala tjänster. Vilka digitala färdigheter som behövs, den digitala kompetensen, förändras över tid i takt med att samhället, tekniken och olika digitala tjänster förändras. Det varierar också med barnets ålder. Digitala arbetssätt och digitala verktyg ska användas på ett medvetet sätt som gynnas barns lärande.

Inom vår verksamhet arbetar vi med:

- förhållningssättet att barns digitala kompetens skall basera sig på dem som digitala producenter framför digitala konsumenter.
- att barnen skall känna sig trygga med och ha kunskap i hanteringen av digitala verktyg utifrån sin ålder och förståelse.
- att barnen skall känna sig trygg med och ha kunskap i att söka information och kreativt använda sig av digitala verktyg.
- digitala verktyg som en del i lärandet, ex. skriva sig till läsning.

9 Omsorg, kost och vila

Barnomsorgen ska främja allsidig fysisk, emotionell, social och kognitiv utveckling. Förutom den pedagogiska verksamheten är det därför också viktigt att se till barnets behov av tid för återhämtning och vila, trygga relationer, att stärka barnets möjligheter till att tillägna sig en positiv hållbar inställning till mat och goda matvanor.

9.1 Omsorg

Verksamheten i barnomsorgen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Omsorg innebär att tillgodose barnets fysiska grundbehov, men också den emotionella omsorgen om barnet. Vardagsrutiner som innefattar barnets grundbehov och andra dagligen återkommande situationer, till exempel måltider, att klä på och av sig, vila och att sköta sin hygien, är en viktig del av barnets dag. För den emotionella omsorgen och för barnets utveckling är samspelet mellan barn och personal viktigt. Ömsidiga och respektfulla relationer och närhet utgör grunden för god omsorg. Barn mår bra av att knyta kontakter med andra människor och har ett behov av både trygga vuxna relationer och relationer med jämnåriga.

Inom vår verksamhet

- Tycker vi att det är viktigt att barnen får en trygg första anknytning och strävar efter att barnen skall kunna knyta an till en personal under inskolningsfasen för att bygga en trygg relation från start.
- Att vi som vuxna skall erbjuda tröst, närvaro, lugn och omtanke när barnen är i behov av detta.
- Arbetar vi efter devisen att vi visar alla likvärdig respekt oavsett vem vi är och där vi vuxna har ansvar att förstå och möta barnet där det är i sina känslor och upplevelser.
- För att skapa en trygghet och förutsägbarhet i vardagen följer vi satta rutiner utifrån scheman där barnen aktivt deltar med stöttning av en personal vid behov vid exempelvis på och avklädning, hygien- och måltidssituationer m.m.

9.2 Kost

Barn i barnomsorgen ska erbjudas en hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov. Närproducerade råvaror används i så stor utsträckning som möjligt och matsvinn undviks. Hälsosamma och allsidiga huvudmål och mellanmål av hög kvalitet främjar barnens välbefinnande och hälsa. Maten ska erbjudas tillräckligt ofta under dagen. Maten som barnet behöver påverkas både av barnets individuella behov och längden på barnets närvaro under dagen i barnomsorgsverksamheten. De gemensamma måltiderna fungerar som en social och pedagogisk situation för barngruppen där barnen bland annat lär sig gott bordsskick och att ta hänsyn till varandra.

Inom vår verksamhet arbetar vi för:

- Att skapa lustfyllda matsituationer, där vi uppmuntrar barnens eget intresse för att smaka.
- Att prata regelbundet om energi och kroppens funktioner.
- Att barnen lär sig grundläggande bordsskick och att respektera andra under matsituationen.

9.3 Vila

Barn har rätt till lek, vila och fritid. Balansen mellan aktiviteter och vila återhämtning är viktigt inom barnomsorgens verksamhet. Det är också viktigt att tänka på att många barn, också lite äldre barn, kan bli trötta och uppleva en ökad stress under eftermiddagarna, vilket man behöver beakta då dagens planeras för balans mellan aktivitet och vila. Vilan i barnomsorgens verksamhet behöver därför utgå från det enskilda barnets behov, som kan komma att variera. Under vilan behöver särskilt beaktas barnets integritet och personalens lyhördhet inför barnets signaler och behov är viktigt

Inom vår verksamhet:

- har alla barn rätt och möjlighet till vila
- vila kan ske spontant eller organiserat
- erbjuder vi sovande och vaken vila för de yngre barnen
- erbjuder vi kontinuerligt de äldre barnen lugna och avslappnade aktiviteter
- skapar vi förutsättningar för barn att gå undan och vara ifred
- anpassar vi miljön så att platser för vila finns

10 Arbetet med förverkligande av lärområdena inom barnomsorgen

För att planera en kvalitativ barnomsorg och för att stöda barnets utveckling och lärande är det viktigt att det råder balans mellan social, emotionell, fysisk och kognitiv utveckling. Därför är det viktigt att i planeringen av verksamheten beakta och känna till betydelsen av lek, kontakt med naturen, musik, konst och fysisk aktivitet. Det är också centralt att man i verksamheten främjar barnets deltagande, initiativ, och självständighet, att problemlösning och kreativitet får ta plats och att uppmuntra sådant lärande som omfattar resonemang, undersökning och samarbete. Utifrån detta ska lärarna i barnomsorg tillsammans med barnet planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i fem lärområden.

Dessa fem lärområden är likvärdiga och barnet har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Personalen ska se till att den pedagogiska verksamheten, som planeras av lärare i barnomsorg, men förverkligas av hela arbetslaget tillsammans, främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

Lärområden inom barnomsorgen:

- Språk och kommunikation
- Skapande, kultur och estetiska uttrycksformer
- Mångfald, gemenskap och samhälle
- Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande
- Kropp, hälsa och utveckling

Språk och kommunikation

- Inom vår verksamhet använder vi tecken som stöd för att stötta barnens språkutveckling. Till kommunikation hör även att uttrycka känslor, önskemål och behov. Vi handleder barnen genom att uppmuntra vikten av att alla kan tycka och tänka olika.

Skapande, kultur och estetiska uttrycksformer

- Inom vår verksamhet använder vi olika material och metoder för pyssel och annat skapande. Naturmaterial används och vi skapar i naturen och utnyttjar årstiderna. Ex. vattenfärg i snö.
- Vi gör utflykter inom närområdet, men även längre utflykter med buss. Vi upptäcker den kultur som Åland har att erbjuda, ex. besök på museum.
- Barnen får utforska estetiska uttrycksformer genom sång, dans, musik och bild. Detta kan ex. vara en dramatisering av en saga (ljud och rörelse).

Mångfald, gemenskap och samhälle

- Inom vår verksamhet uppmärksammar vi olika familjekonstellationer, olika länder och kulturer genom bl.a. sagor. Vi använder oss av digitala verktyg för att resa runt jorden i Google earth. Vi pratar om gemenskap i den dagliga verksamheten och stöttar barnen i deras sociala samspel med varandra, där vi bl.a. pratar om att kompromissa och om hur en är en god kamrat.

Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande

- Inom vår verksamhet övar vi på att räkna framlänges och baklänges för att göra barnen säkra på talföljden. Vi uppmärksammar aktivt matematiska fenomen i vardagen.
- Barnen för exempelvis utforska om material flyter eller sjunker och vi diskuterar löpande olika fenomen som uppstår i vardagen, ex. ytspänning i ett glas, vilka blommor som växer på marken etc.
- Vi jobbar med hållbarhet genom att prata om hur saker tillverkas och vikten av att spara på resurser och hur en tar tillvara på naturmaterial.

Kropp, hälsa och utveckling

- Inom vår verksamhet arbetar vi både med kroppslig och mental hälsa. Exempelvis rörelse genom sportaktiviteter, men också med massagesagor och avslappning. Vi pratar om hur saker känns både kroppsligt och mentalt. Exempelvis om någon knackar på ryggen i en massagesaga. Vi jobbar mycket kring integritet och samtycke och uppmärksammar Röda korsets material Stopp min kropp.
- I matsituationer är barnen delaktiga genom att de själva får välja och ta grönsaker som de gillar från salladsbufféen.

Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och få arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnet nya och inspirerande lärandeupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnets olika behov av stöd ska beaktas i verksamheten och barnet ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

11 Förundervisningen

Syftet med förundervisningen är att förbereda barnet för livet och fortsatt lärande och utbildning. Förundervisningen kan bedrivas ihop med övrig barnomsorgsverksamhet och /eller

Under förundervisningsåret genomför speciallärarna i barnomsorg i samarbete med lärarna i barnomsorg en kartläggning kring barnets utveckling och lärande. Kartläggningen görs som ett komplement till det som redan dokumenterats i barnets lärlogg. Utifrån kartläggningen planeras förundervisningens innehåll och eventuella specialpedagogiska insatser för enskilda barn.

Inom Gullivans verksamhet arbetar vi utifrån det konkreta till det abstrakta. Konkret material kan exempelvis vara räkning med knappar till den mer abstrakta tallinjen. Vi använder arbetsboken sifferlandet. Vi använder oss av Bornholmsmodellen för att utveckla uppbyggnaden av ord, ljud m.m. och understödjer detta lärande med språklekar. Alla lär sig olika och vi använder därför olika lekbaserade sätt att lära, ex. en rörelselek för att lära sig siffror (hoppa på tal).

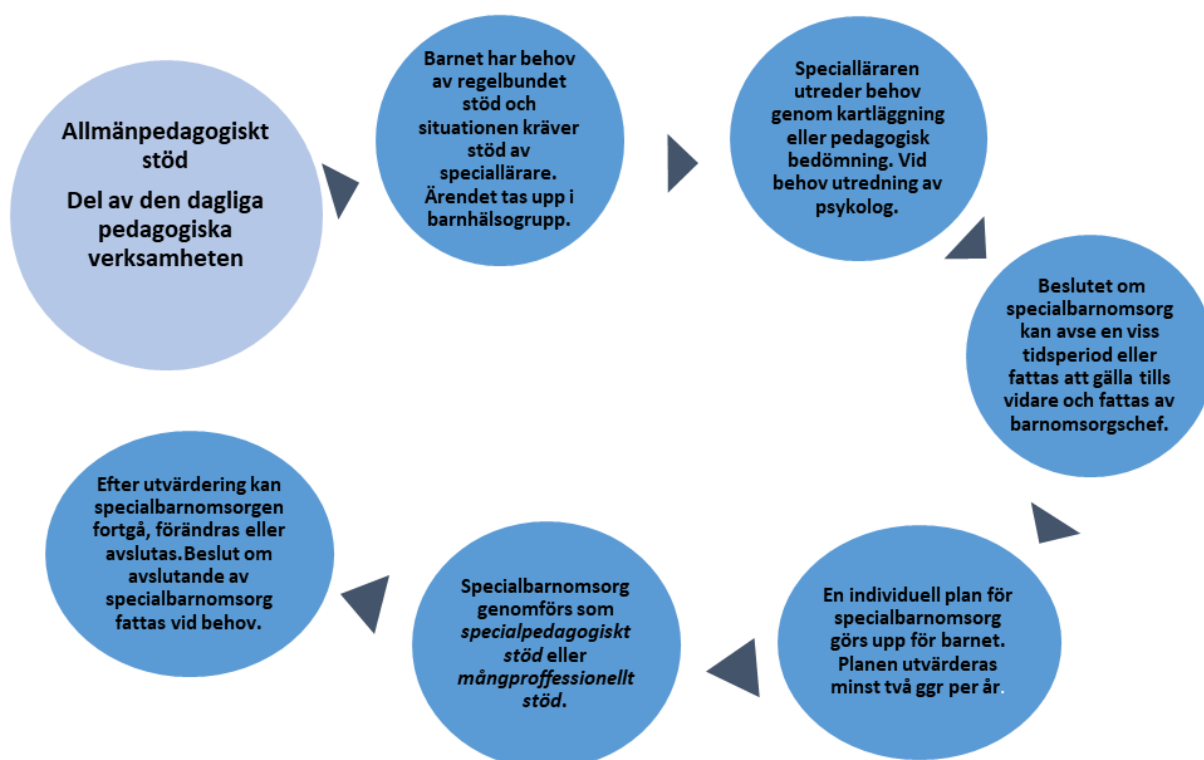
separat för de barn som ingår i förundervisningen. Under förundervisningsåret arbetar man utifrån samma lärområden som berör hela barnomsorgen, men med förstärkt fokus på skolförberedande centralt innehåll. Även om innehållet är skolförberedande skall det bearbetas med leken som utgångspunkt och genom mångsidiga arbetssätt, med konkret och visuellt material och genom ett gemensamt utforskande.

12 Stöd för utveckling och lärande

Varje barn inom barnomsorgen har enligt sitt behov rätt till stöd för sin utveckling och sitt lärande. Barnomsorgen ska bereda gynnsamma förutsättningar för barnets allsidiga utveckling genom att på olika sätt arbeta förebyggande och genom att erbjuda olika stödåtgärder. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att tidigt identifiera hinder för utveckling och lärande och att sätta in stödfunktioner i förebyggande syfte. Genom tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Barnets behov av stöd, förverkligande av stöd och utvärdering av stöd sker i samråd med barnet och barnets vårdnadshavare.

För att kunna upptäcka stödbehovet ska barnets möjlighet till utveckling och lärande utvärderas kontinuerligt i den dagliga verksamheten. Barnets möjligheter till utveckling och lärande följs upp i samarbete med barnet och vårdnadshavarna och dokumenteras i loggen för barnets utveckling och lärandeprocess vid loggens uppföljning. Uppmärksamhet fästs vid att i ett tidigt skede känna igen möjliga hinder eller svårigheter för barnets växande och lärande. Det stöd som barnet får ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och ska ändra enligt barnets behov. För att trygga barnets utveckling och lärande är det viktigt att stödet ges i rätt tid och på rätt nivå så länge som barnet har behov av stödet.

I bilden beskrivs arbetsgången för stöd för barnets utveckling och lärande:

12.1 Allmänpedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet är en del av den dagliga pedagogiska verksamheten och riktar sig till alla barn som tillfälligt behöver stöd för sin allsidiga utveckling. Allmänpedagogiskt stöd innebär att alla barn ska få ett individanpassat bemötande inom ramen för det allmänpedagogiska arbetet. I verksamheten innebär detta exempelvis att:

- utgå från barnets intressen behov och styrkor
- beakta barns olika sätt att lära sig
- arbetsätten varierar
- smågruppers sammansättning varierar vid behov
- den pedagogiska miljön är ändamålsenlig
- verksamheten åskådliggörs med bilder
- samspelet mellan barn och vuxna är fungerande och att de dagliga rutinerna stödjer barnet.
- barnet får kortvarigt tillfälligt stöd av kurator

Inom vår verksamhet arbetar vi:

- Aktivt med att se det barnets individuella behov, anpassa nivå och arbetssätt för att stödja barnets positiva utveckling och självkänsla.
- Att använda bild och tecken som stöd som en del av verksamheten för att inkludera och ge alla barn likvärdiga möjlighet till att lära och vara delaktig.
- Presentera alternativ vid lärandesituationer, där barnet själv kan välja efter intresse och behov.
- Med att uppmuntra och stötta barn att delta i aktiviteter, men visar respekt och presenterar andra alternativ om barnen inte vill delta.
- Med att ha en öppen dialog med vårdnadshavare angående barnets intressen och behov

12.2 Specialbarnomsorg

Specialbarnomsorg ges då barnets behov av stöd är regelbundet och då situationen kräver stöd av speciallärare i barnomsorgen. Specialbarnomsorg ska ges av kommunen i den omfattning som barnet har behov av det som specialpedagogiskt stöd eller mångprofessionellt stöd.

För varje barn inom barnomsorgen som beviljats specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd ska de särskilda stödinsatserna utformas och sammanfattas i en individuell plan för stöd för utveckling och lärande, SUL, som dokumenteras i lärloggen för barnets utveckling och lärandeprocess

Specialpedagogiskt stöd kan innebära att:

- speciallärare inom barnomsorg träffar barnet för systematisk handledning och träning
- speciallärare inom barnomsorg handleder personal och vårdnadshavare
- bildkommunikation på individnivå, individuell bildstruktur
- stödtecken används
- personaltäthet ökas
- assistent/resursperson kan bistå barnet

Mångprofessionellt stöd kan innebära att

- Barnet får stöd av talterapeut, logoped, ergoterapeut eller fysioterapeut
- Barnet får kontinuerligt, planerat stöd av psykolog och kuratorstjänster

Specialläraren i barnomsorg ansvarar för den specialpedagogiska verksamheten vid alla enheter inom barnomsorgen i Lemland och Lumparland.

Specialläraren besöker daghemmen regelbundet och deltar då i verksamheten genom att göra gruppobservationer, enskilda observationer, kartläggningar och utredningar inför beslut om specialpedagogiskt stöd och genom att vid behov delta i samundervisning med lärarna i barnomsorg. Specialläraren är med i varje daghems barnhälsogrupp och ansvarar där för de frågor som rör specialpedagogik.

Verksamheten på enheterna riktas i första hand till den pedagogiska personalen genom handledning och rådgivning gällande specialpedagogiska frågor. I fråga om enskilda träningsstunder för specifika barn gör specialläraren kartläggningar över behovet, samt planerar träningen och handleder lärarna i hur träningen ska skötas.

För barn som omfattas av specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd fungerar specialläraren som "spindeln i nätet" och är bl.a. den som sammankallar till nätverksmöten och annat samarbete mellan de berörda kring barnet.

Alla barn som beviljats specialbarnomsorg har en individuell plan gällande hur verksamheten i barnomsorgen ska ordnas med tanke på barnets utveckling och lärande. Specialläraren utformar och uppdaterar dessa planer i samarbete med andra berörda.

13 Samarbete med vårdnadshavare

Barnomsorgen ska främja olika former av samarbete för att gynna barnets utveckling, lärande och delaktighet. Barnomsorgens verksamhet bedrivs i nära samverkan med hemmet och barnomsorgen ska skapa förtroendefulla relationer med vårdnadshavare som bär huvudansvaret för barnets fostran, lärande och utveckling. Vårdnadshavarens kännedom om det egna barnet ska, tillsammans med personalens yrkesmässiga kunskaper och erfarenheter, ligga till grund för en respektfylld dialog med fokus på barnets bästa. Barnomsorgen ansvarar

över att skapa förutsättningar för samarbetet med vårdnadshavare bland annat genom en aktiv kontakt med hemmen. Familjers olika språkbakgrund behöver beaktas i kontakten så att kommunikationen kan ske smidigt. Olika behov av stöd i kommunikationen möts. Barnets och vårdnadshavarnas livsåskådning ska också beaktas i planeringen av barnomsorgsverksamheten.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och utveckling fortskrider. Vårdnadshavarna ska informeras om centrala frågor som gäller verksamheten, till exempel läroplan, arbetsplan och olika evenemang. Genom att kontinuerligt bli informerade om barnets utveckling, mående och lärande kan vårdnadshavarna bättre stöda sina barn. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna vid övergångar; till barnomsorg, mellan barnomsorgsenheter, vid övergång till grundskola samt vid planering och genomförande av stöd för lärande och utveckling. Barnets utveckling och lärandeprocesser ska sedan med hjälp av materialet i lärloggen följas upp minst en gång per år i samband med ett utvecklingssamtal tillsammans med vårdnadshavare.

Samarbetet med vårdnadshavare förutsätter också vårdnadshavares engagemang genom exempelvis att ta del av information från barnomsorgsenheten, delta i möten och i sin tur delge personalen viktig information, för att barnets tid i barnomsorgen blir så bra som möjligt.

I vår verksamhet:

- arbetar vi utifrån en öppen kommunikation med barnens vårdnadshavare.
- hålls utvecklingssamtal minimum en gång per år, vid behov fler.
- skickar vi ut månadsbrev med information per e-mail till vårdnadshavare med information.

14 Rutiner för övergångar inom barnomsorgen

Övergången från hemmet, från den tidigare barnomsorgen till förundervisningen och från förundervisning till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnets känsla av

Inom vår verksamhet arbetar vi

- Med en generell plan som grund vid inskolning som fungerar som utgångspunkt men som anpassas efter barnens individuella behov och situation.
- Med planen som Lemlands grundskola har gjort med barnomsorgen i Lemland gjort för övergången från förundervisning till skola. Planen publiceras på kommunens och skolans hemsidor.

trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för tillväxt och för att lära sig. Det är viktigt att personalen lyssnar, är lyhörd, öppen och ärlig i kommunikationen med vårdnadshavarna för att skapa goda förutsättningar för trygga övergångar för barnet. I lärloggen för utveckling och lärande kan övergångarna dokumenteras, diskuteras och utvärderas. Information som är nödvändig för anordnande av stöd för lärande och utveckling överförs när barnet övergår från en enhet till en annan eller från ett utbildningsstadium till följande.

15 Arbetet med utvärdering av verksamheten

Ett bra kvalitetsarbete bygger på att barnomsorgen planerar, följer upp och utvärderar sitt eget arbete, tar tillvara resultaten och omsätter dem i olika åtgärder för att utveckla verksamheten. Det är kommunens ansvar att se till att enheten har förutsättningar att göra detta. Genom utvärdering kan enheten fånga upp vad som fungerat bra och vad som fungerat mindre bra. Det är viktigt att alla parter, barnen, vårdnadshavarna, ledningen och personalen, utvärderar verksamheten.

Inom barnomsorgen bör man kontinuerligt utvärdera hur läroplanen har förverkligats i verksamheten. Utvärderingen kan fokusera på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll, samarbetet med hemmen, barnhälsan, personalresurserna, utrymmena eller lärmiljöerna. I ett daghem ansvarar daghemsföreståndaren för att möjliggöra och följa upp utvärderingen medan det i ett fritidshem ansvaras över av rektor eller daghemsföreståndare. Resultaten av utvärderingen ska fungera som ett instrument för verksamhetens interna utveckling och vid behov leda till justeringar av verksamhetsidé och arbetsrutiner. Uppföljningen och utvärderingen syftar alltså till att synliggöra resultat och ge underlag för eventuella förändringar. Det är inte bara fråga om att kontrollera hur ansvaret fullföljts utan en fråga om hur arbetet ska fortsätta och utvecklas.

Inom vår verksamhet strävar vi efter att:

- Skapa en handbok för verksamheten där rutiner och policys tydligt framgår
- Arbeta fram tydliga rutiner för utvärdering av verksamheten och verkställa dem.
- Utvärdera vårt arbetssätt och våra rutiner kontinuerligt för att skapa förutsättningar för god omsorg och en kvalitativ pedagogisk verksamhet.
 - o Detta skall ske var 6:e månad.
- Inkludera barnen gällande utvärdering av deras verksamhet åtminstone en gång per termin inför arbetet med nästkommande termin.

16 Beskrivning av religiösa evenemang och verksamhet med inslag av religionsutövning

Landskapslag om barnomsorg och grundskola slår fast att verksamheten inom barnomsorgen är ickekonfessionell och barnets och vårdnadshavarnas livsåskådning ska beaktas och respekteras i planeringen av verksamheten. Vidare styrs verksamheten också av bestämmelserna om religions- och samvetsfrihet i Finlands grundlag (FFS 731/1999. Landskapsregeringen har tagit fram anvisningar (**ÅLR 2021/3409**) gällande högtider och religiösa evenemang i den allmänna verksamheten inom barnomsorg och grundskola vars syfte är trygga att de kulturella grundrättigheterna och de grundrättigheter som gäller religionsfrihet förverkligas inom barnomsorgen och grundskolan, att främja tolerans och pluralism samt att säkerställa att undervisningen är religiöst och konfessionellt obunden.

Kommunen kan besluta om religiösa evenemang ska ingå i barnomsorgens och grundskolans verksamhet eller om det inte ska göra det. Religiösa evenemang (t.ex. gudstjänster och religiösa morgonsamlingar) är religionsutövning. Om kommunen väljer att religiösa evenemang ska ingå i verksamheterna ska de beskrivas i arbetsplanen. Vid religiösa evenemang och förrättningar ska man ordna alternativ och meningsfull sysselsättning. Den alternativa verksamheten ska med undantag för det religiösa innehållet till sin natur och sina mål vara så lika som möjligt det evenemang i vars ställe verksamheten ordnas. I barnomsorgen ska man också se till att deltagandet eller icke-deltagandet i de religiösa evenemangen inte leder till att barnet stämplas eller till andra menliga följder för barnet. Det väsentliga är att vårdnadshavaren har en faktisk och genuin möjlighet att välja om barnet ska delta i evenemang och förrättningar som innehåller religiösa inslag. Religiösa evenemang och förrättningar ska ordnas separat från den övriga verksamheten. Enheten ska se till att friheten att inte delta i religionsutövning också uppnås i praktiken, till exempel så att de alternativa evenemangen ordnas på en fysiskt annan plats. I synnerhet när man överväger att ordna religiösa evenemang och alternativ verksamhet inom enheten ska man i det praktiska genomförandet försäkra sig om att likabehandlingen av barnen inte äventyras och att inga barn stämplas. Daghemmet ansvarar för barnens säkerhet i alla situationer.

Inom vår verksamhet försöker vi anpassa våra evenemang så att alla skall känna sig inkluderade och kunna delta oavsett religiös tillhörighet.